

Zum ersten Male fand DÖRFLEDER und ich den Bastard auch in der Farbe der *A. femina*, also blau.¹⁾

Die Vermutung, dass sich diese Hybride auch überall dort, wo beide Stammeltern sind, noch finden werde, erfüllte sich, indem unter den mir zur Determination im Jahre 1910 von Lesina eingesandten Pflanzen eine blanblühende *Anagallis* (auf grasigen Plätzen, 10 m s. m.) auffiel, die ich als *A. Dörfleri* diagnostizierte.

Szerző vizsgálatai alapján kimutatja, hogy az *Alyssum latifolium* Vis. teljesen egyezik az *A. campestre* L.-vel s így annak synonymja gyanánt tekintendő. Legfeljebb a nagyon széleslevelű alakokat lehetne *A. camp. f. latifolia* Vis. névvel jelölni.

Szerző ezenkívül felfedezte az *Anagallis Dörfleri* RONN.-t (*A. arvensis* × *femina*) Dalmatiában, Lesina szigetén.

Botanikai kirándulás a nyírbátori Bátorligetbe.

Ein botanischer Ausflug in das Bátorliget bei Nyírbátor
(Komitat Szabolcs).

Von : { Dr. Lengyel Géza.
Irta : }

A Természettudományi Közlöny 1914. évfolyamának 8. füzetében Tuzson J. tollából megjelent czikk²⁾ néhány feltűnően érdekes adata (*Comarum*, *Carax filiformis* s elsősorban *Calamagrostis neglecta*) hívta fel figyelmünket erre a vidékre, melynek helyszínén való tanulmányozása céljából f. é. július hó 8-án DR. DEGEN ÁRPÁD urral, a budapesti m. kir. vetőmag vizsgáló állomás igazgatójával, Nyírbátorba utaztunk. A következő napot szenteltük ennek a rendkívül érdekes területnek bejárására, melynek már pusztá felfedezésével is határozott érdemeket szerzett fenn említett czikk szerzője. Szinte csodálatosnak mondható, hogy egy növénykincsekben oly gazdag terület mindmáig jóformán ismeretlen maradhatott a szakkörök előtt.

A Nyírség ugyanis általában — bár az Alföldnek egy jól elkülönült része — csak kevés figyelemben részesült a hazai botanikusok részéről. Jóllehet már KITAIBEL³⁾ is számos növény-

¹⁾ Siehe Schedae zur Flora austro-hungarica von Kerner (1913) pag. 32.

²⁾ Képek a magyar Alföld növényvilágából. 329—347. old. Ugyanaz szélesebb alapon van tárgyalva: A Magyar Alföld növényformációi, Botan. Közl. XIII. (1914) : 51—57.

³⁾ P. KITAIBELII Additamenta ad Floram Hungaricam. Edidit A. KANITZ Linnaea XXXII (1864). — Reliquiae Kitaibelianae. Z. B. G. XIII (1863): III—IV. Iter marmarosense primum 1796 et secundum 1815 susceptum. pag. 57—91. Nyírbátor és Nyírvasvári mellől, mely községoken a két márnarosí útjában keresztülhaladt, kb. 40 homoki és mocsári s néhány erdei növényt említ.

fajt említ onnan és köztük nem egy elsőrangú érdekességet (mint *Daphne Cneorum*¹⁾, *Trollius europaeus*²⁾, BORRÁS «Szabolcs vármegye flórája»³⁾ című kis vázlata meggyőzhet arról, hogy a KITAIBEL kora óta elmúlt évszázad alatt csak nagyon kevés történt a Nyírség flórája feltárásának érdekében.

Bátorliget Nyírbátor nagyközség határában a nyírségi löszplateau keleti szélén, annak peremétől légvonalban körülbelül 10 km.-re fekszik. A löszplateau felszínét itt lefolyástalan kisebb-nagyobb és többé-kevésbé kerekded mélyedések lepik el⁴⁾, melyeket a mélyedés szerint rét, lúp vagy erdő borít. A nyírségi löszplateau javarészt homok fedi el, melyet az itt uralkodó erős északi fön-szél terelt a Bodroghköz törmelékéről a Nyírségre, melynek javarészen a homokbuczkák ma már a löszplateaut majdnem teljesen elfedik⁵⁾. A homokbuczkák Bátorliget környékén teljesen meg vannak kötve. A zombékos-lápos területekből kiemelkedő buczkák oldalát *Quercus Robur* ligetei — elegyedve más fajokkal — borítják, gerinczüket steppenövényzet fedi, itt-ott pedig a lejtőkön feltűnnek a nyírfák (*Betula pendula* Roth) festői csoportozatai. Az erdő rámege a löszplateaunak a subarcticus jellegű lápokból kiemelkedő részeire, ahol úgy a fa-, mint az aljnövényzet vétekszik a lápok flórájának változatosságával. A lápok keletkezését és fennmaradását a löszplateau lefolyástalan mélyedéseiben összegyűlő talajvízben s a kiszáradást megakadályozó erdők közelségében véljük feltalálhatni. Az évi csapadékmennyiségben ugyanis alig látunk különbséget a Nyírség s az Alföld középső részei — pl. a Duna-Tisza közének homokos területe — között. Így Nyírbátor évi csapadékmennyisége 7 éves átlagban MÉSZÁROS-HEJÁS szerint («Az időjárás Szabolcs vármegyében»³⁾) 605 mm., Szegeden pedig HEGYFÖKY szerint 34 éves átlagban 593 mm.

A Nyírség homokjának nedvességtartó képessége is nagyobb, több humuszt is tartalmaz s ennél fogva nem szárad ki oly könnyen, mint az Alföld déli részén levő homokos területeké. A Bátorliget előtt a Nyírvasvári felé vezető út mentén elterülő füves egészen megkötött nagy buczkák, melyeket részint kaszálónak, részint pedig legelőnek használnak, még július 9-én is nagyrészt üde, zöld gyepeket mutattak.

A következőkben röviden óhajtom visszaadni egy napos kirándulásunk észleleteit és feljegyzéseit.

1) Additamenta pag. 64: «Copiosum in silva Nyír-Bátor.»

2) L. c. pag. 182: «In pratis humidis Cottus Szabolcsensis.»

3) Magyarország vármegyéi és városai. Szabolcs vármegye. Budapest 1900: 253—258. old.

4) CHOLNOKY J.: Az Alföld felszíne. Földr. Közl. XXVIII (1910): 426—427. («löszdolinák»).

5) CHOLNOKY J. L. c. pag. 430.

Julius hó 9-én reggel az elindulás előtt Nyírbátor községének házai környékén körültekintve, a következő ruderalis flórát jegyezhetjük össze:

Setaria verticillata (L.) R. et SCH.
Atropis distans (L.) GRIS.
Poa annua L.
Polygonum aviculare L.
Amarantus viridis L.
Amarantus ascendens LOIS.
Delphinium orientale GAY.

Vicia Cracca L.
Malva neglecta WALLR.
Datura Stramonium L.
Hyoscyamus niger L.
Plantago major L.
Onopordon Acanthium L.

Nyírbátor és Nyírvasvári (Szatmár m.) között szántóföldek kisebb mocsarak és rétek mentén vitt az útunk. A szántóföldek, gyommövényei közül a futólagos elhaladás mellett

Bromus arvensis L.
Polygonum tomentosum SCHRK.
Chenopodium hybridum L.
Nigella arvensis L.
Delphinium Consolida L.
Papaver Rhoeas L.
Sinapis arvensis L.
Raphanus Raphanistrum L.
Sisymbrium orientale L.

Vicia Cracca L.
Vicia sordida W. K.
Viola tricolor L.
Anagallis arvensis L.
Convolvulus arvensis L.
Mysotis arvensis (L.) HILL.
Plantago lanceolata L.
Cirsium arcense (L.) SCOP.

voltak a feltünőbbek. Ezek mellett

Heleocharis acicularis (L.) R.
 BR.
Cyperus fuscus L.
Juncus bufonius L.
Juncus sphaerocarpus NEES
 s a kettő keverékfaja

Juncus Haussknechtii RUHMER
 (det. DEGEN):
Roripa silvestris (L.) BESS.
Roripa Morisonii (TAUSCH)
 G. BECK és
Lythrum Hyssopifolia L.

előfordulása is mutatja, hogy tavasszal a terület elárasztva víz alatt volt.

Az útmenti gyomok közül

Bromus hordeaceus L.
Bromus commutatus SCHRAD.
Lolium perenne L.
Agropyron repens (L.) BEAUV.
Urtica dioica L.
Polygonum aviculare L.
Chenopodium album L.
Saponaria officinalis L.
Melandrium album (MILL.)
 GÄRCKE.

Sisymbrium officinale L.
Berteroa incana (L.) D. C.
Glechoma hederacea L.
Helianthus annuus L. (elvadult)
Matricaria suaveolens PURSH.
Xanthium Strumarium L.
Cirsium lanceolatum (L.) SCOP.
Arctium Lappa L.
Cichorium Intybus L.

fajokat jegyeztük fel.

Az útmenti árkok s mocsarak flóráját a következő fajok alkották:

Chara fragilis Desv. f. (*microptila*) *normalis* MIGULA¹.
Equisetum palustre L.
Alisma graminifolium WAHLB.
Butomus umbellatus L.
Typhoides arundinacea (L.) MNCH.
Schoenoplectus lacustris (L.)
 PALLA.
Schoenoplectus Tabernaemontani
 (GM.) PALLA.
Bolboschoenus maritimus (L.)
 PALLA.
Carex disticha HUDS.
Carex riparia CURT.
Carex hirta L.
Juncus glaucus EHRH.
Juncus compressus JACQ.
Salix cinerea L.
Polygonum amphibium L.
Rumex maritimus L.
 « *crispus* L.
 « *pratensis* M. et K.
Ranunculus sceleratus L.

A parton pedig:

Gnaphalium uliginosum L. és

A szántóföldek s mocsarak között megmaradt természetes kaszálók növényzetében a következő fajokat láthattuk:

Equisetum arvense L.
Phleum nodosum L.
Dactylis glomerata L.
Festuca elatior L.
Juncus Gerardi LOIS.
Silene vulgaris (MNCH.) GARCKE.
Ranunculus acer L.
Ranunculus repens L.
Roripa austriaca (CR.) BESS.
Potentilla anserina L.
Ononis spinosa (LEDEB.) HAL.
Lotus corniculatus L.
Trifolium repens L.

Alopecurus aequalis SOBOL.
Glyceria aquatica (L.) WAHLBG.
Glyceria fluitans (L.) R. BR.
Glyceria plicata FR.
Heleocharis palustris (L.) R. BR.
 félméteres példányokban.
Lythrum Salicaria L.
Lythrum tomentosum D. C.
Epilobium adnatum GRISEB.
Conium maculatum L.
Geranthe aquatica (L.) POIR.
Lysimachia vulgaris L.
Calystegia sepium (L.) R. BR.
Stachys palustris L.
Mentha austriaca MNCH.
Teucrium Scordium L.
Veronica Beccabunga L.
Veronica Anagallis L.
Veronica aquatica BERNH. f.
glanduligera CEL.
Galium palustre L.
Galium uliginosum L.
Bidens tripartita L.

Gnaphalium luteo-album L.

Trifolium fragiferum L.
Medicago lupulina L.
Hypericum perforatum L.
Althaea micrantha WIESEB.
Pastinaca silvestris MILL.
Lysimachia Nummularia L.
Brunella vulgaris L.
Mentha mollissima BORKH.
Verbascum Blattaria L.
Plantago lanceolata L.
Galium verum L.
Inula britannica L.
Senecio barbarcaefolius KROCK.

¹ A CHARA meghatározásáért DR. FILARSZKY N. m. k. udv. tanácsos, nemz. muzeumi osztályigazgató úrnak mondok őszinte köszönetet.

Achillea collina BECKER.
Achillea asplenifolia VENT.
Centaurea pannonica HEUFF.
Crepis biennis L.

Leontodon hastilis L.
Sonchus arvensis L.
Lactuca Scariola L.

Nyírvasváriban a magyar faluk megszokott képe fogad. A házak előtt levő néhány négyzetméternyi kis kertecskében *Syringa vulgaris* bokrok alatt *Dahlia variabilis*, *Pelargonium zonale*, *Althaea rosea*, stb. virít, a házak körüli ruderalis flórából pedig említsük meg a következő fajokat:

Bromus tectorum L.
Hordeum murinum L.
Urtica urens L.
Atriplex roseum L.
Chelidonium majus L.
Sisymbrium Sophia L.
Melilotus albus DESR.
Vicia glabrescens (Koch) HEIMERL.

Verbena officinalis L.
Echium vulgare L.
Anchusa officinalis L.
Ballota nigra L.
Leonurus Cardiaca L.
Salinum nigrum L.
Verbascum australe SCHRAD.
Erigeron canadense L.
Onopordon Acanthium L.

Nyírvasváriból Bátorliget felé menet széleshátú homokbuckák sorozatán át vizs az útunk. Szántóföldek s feketefenyő- és akáciültetvények váltakoznak egymással, melyeknek gyérnővényzete az alföldi akácok szokott képét mutatja. A flórát főleg ruderalis és gyomnövények s a szomszéd tölgyesekből betelepült árnyékot kedvelő fajok alkotják, melyekhez a tisztásokon néhány réti növény is járul. Így:

Pteridium aquilinum (L.) KUHN.
Holcus lanatus L.
Apera spica Venti L.
Anthoxanthum odoratum L.
Poa pratensis L.
Carex Leersii F. SCHULTZ.
Carex gracilis CURT. (vizes árokban).
Muscari comosum (L.) MILL.
Allium vineale L. és var. *cap-suliferum* KOCH.
Populus alba L.
Malachium aquaticum L.
Gypsophila muralis L.
Thalictrum lucidum L.
Alliaria officinalis ANDRZ.
Geum urbanum L.
Agrimonia Eupatoria L.
Crataegus monogyna JACQ.
Vicia villosa ROTH.
Vicia glabrescens (Koch) HEIMERL.

Trifolium medium L.
Trifolium dubium SIETH.
Epilobium montanum L.
Daucus Carota L.
Centaurea minus GARS.
Fraxinus excelsior L. (ültetve).
Lithospermum arvense L.
Cynoglossum officinale L.
Nepeta Cataria L.
Clinopodium vulgare L.
Galium Aparine L.
Valeriana officinalis L.
Sambucus nigra L.
Jasione montana L.
Chrysanthemum Leucanthemum L.
Artemisia campestris L.
Carlina vulgaris L.
Centaurea spinulosa ROCH.
Chondrilla juncea L.
Hypochaeris radicata L.

Crepis rheoadifolia M. B.
Crepis tectorum L.
Sonchus laevis (L.) GARS.

Taraxacum officinale WEB.
Hieracium Pilosella L.

Közvetlen Bátorliget előtt nagyterjedelmű teljesen megkö-
tött és begyepesedett buckák húzódnak, melyeket részben kaszá-
lónak, javarészt pedig legelőnek használnak. Ott tartózkodásunk-
kor épp elkészültek a kaszálással. Ez a körülmény meg az
intenzívus legeltetés megnehezítette a botanikai felvételt, de így
is — mint a következőkben adott felsorolás mutatja — felismer-
hető, hogy a fajok összeállása némileg más képet mutat, mint a
Duna-Tisza köze hasonló jellegű vidékein. Az *Astragalus glycy-*
phyllos s a *Trifolium medium* előfordulása a közeli erdők hatását
mutatja. Jegyzeteink és gyűjtéseink szerint e helyen a követ-
kező fajokat figyelhettük meg:

Agrostis vulgaris WITH.
Festuca pseudovina (HACK.)
Bromus hordeaceus L.
Lolium perenne L.
Carex stenophylla WAHLBG.
Carex humilis LEYSS.
Anthericum ramosum L.
Asparagus officinalis L.
Rumex Acetosella L.
Adonis vernalis L.
Pulsatilla nigricans STÖRCK.
Sedum bolouiense LOIS.
Potentilla arenaria BORKH.
Potentilla argentea L.
Medicago falcata L.
Trifolium medium L.
Trifolium pratense L. var. *pi-*
losum HEUFF.
Trifolium arvense L.
Trifolium repens L.
Trifolium debium SIBTH.
Trifolium campestre SCHREB.
Coronilla varia L.
Astragalus glycyphyllos L.
Euphorbia Cyparissias L.
Eryngium campestre L.
Anchusa officinalis L.
Cynoglossum hungaricum SIMK.

Thymus Marshallianus
WILLD.
Thymus collinus M. B.
Thymus lanuginosus MILL.
Calamintha villosa PERS.
Stachys recta L.
Salvia austriaca L.
Brunella vulgaris L.
Teucrium Chamaedrys L.
Verbascum Lychnitis L.
Verbascum thapsiforme SCHRAD.
Alectorolophus major (EHRH.)
RCHB.
Plantago lanceolata L.
Plantago ramosa GIL B.
Asperula cynanchica L.
Scabiosa ochroleuca L.
Jasione montana L.
Helichrysum arenarium (L.)
D. C.
Gnaphalium luteo-album L.
Achillea Neilreichii KERN.
Achillea collina BECKER.
Achillea pannonia SCHEELE.
Anthemis arvensis L.
Anthemis ruthenica M. B.
Carduus nutans L.
Hieracium Pilosella L.

Maga a bátorligeti háztelep is homokbuckákon épült körül-
fogva ritkás kocsányos tölgy-állománnyal, alján szép virágos
steppe-növényzettel.

Az előbb említetteken kívül még

Agropyron intermedium (HOST)
BEAUV.

Chrysopogon Gryllus (L.) TRIN.

Bromus inermis LEYSS.

Holoschoenus vulgaris LK.

Rumex Acetosa L.

Polygonum lapathifolium L.

Silene Otites (L.) SM.

Dianthus Pontederæ KERN.

Dianthus serotinus W. K.

Portulaca oleracea L.

Pulsatilla grandis WENDER.

Thalictrum flexuosum BERNH.

Erysimum canescens ROTH.

Cytisus ratisbonensis SCHAEFF.

Trifolium montanum L.

Medicago varia MARTYN. (= *M. sativa* × *falcata*).

Geranium sanguineum L.

Seseli varium TREV.

Salvia pratensis L.

Linaria vulgaris MILL.

Verbascum phoeniceum L.

Senecio Jacobaea L.

Xanthium spinosum L.

Centaurea rheuana BOREAU.

Tragopogon orientale L.

Hieracium umbellatum L.

Bátorliget teleptől keletre kezdődik a botanikailag tulajdonképpen érdekes terület. Lápos ingoványos táj borítja el a löszplateaut, melynek kiemelkedéseit erdők s pompás virágos rétek szövik keresztül. A löszplateaura ráhelyezkedett dombsorok steppevegetációja s ritkás erdői széttagolják a lápok, melyek rendszeren egészen be vannak növe fűnővénnyel s csak itt-ott csillámlik fel egy kis szabad víztükör, *Castalia alba* és *Nuphar luteum* leveleivel e pompás virágjaival borítva. A lápok legjellemzőbb növényei, mint *Carex Hudsonii* és *C. Pseudocyperus*, *Calamagrostis neglecta*, *Ligularia sibirica*, *Geranium palustre*, *Comarum palustre*, *Menyanthes trifoliata*, *Trollius europaeus* var. *demissorum*, *Asperula Aparine*, *Veratrum album*, *Cirsium rivulare*, *Juncus fusco-ater* stb., azoknak egészen subarcticus jellegűt kölcsönöznek, melyet még csak növel a 3—4 méter átmérőjű hatalmas *Salix cinerea*-cserjék s az elszórtan álló *Betula pubescens*-fácskák előfordulása. Míg a *B. pubescens* csupán szórványosan a lápban található, addig a *Betula pendula* a lápok szélén a lejtőkön alkot kisebb-nagyobb festői csoportokat. A lápokban, mocsarakban és a nedves réteken észlelt fajokat systematikus sorrendben a következőkben foglalhatom össze.

Nephrodium Thelypteris (L.)
DESV.

Typha latifolia L.

Sparganium ramosum HUDS.

Triglochin palustre L.

Phleum nodosum L.

Chrysopogon Gryllus (L.) TRIN.

Nedves réten is.

Agrostis alba L.

Calamagrostis lanecolata ROTH.

Calamagrostis neglecta (EHRH.)
BEAUV.

Nagy tömegekben, sok helyütt csaknem tiszta állományban zombékokat alkotva.

Holcus lanatus L.

Briza media L.

Phragmites communis TRIN.

Poa pratensis L.

Festuca arundinacea SCHREB.

- Carex leporina* L.
Carex vulpina L.
Carex Pairaei F. SCHULTZ.
Carex gracilis CURT.
Carex panicea L.
Carex Hudsonii A. BENNET.
Carex lasiocarpa EHRH. A július-
 havi excursio idején a sások
 már annyira előrehaladott
 stádiumban voltak, hogy en-
 nek a fajnak előfordulását
 biztosan megállapítani már
 nem tudtam.
Carex acutiformis EHRH.
Carex Pseudocyperus L.
Eriophorum angustifolium
 ROTH.
Juncus effusus L.
Juncus conglomeratus L.
Juncus lampocarpus EHRH.
Juncus fusco-ater RCHB.
Juncus Roeperi A. et G. (= *fusco-ater* × *lampocarpus*)
 det. Dr. DEGEN.
Veratrum album L.
Gladiolus imbricatus L.
Iris Pseudacorus L.
Salix cinerea L.
Salix rosmarinifolia L.
Salix amygdalina L.
Betula pendula ROTH.
Betula pubescens EHRH.
Urtica dioica L. var. *galeopsi-*
difolia WIERZB.
Rumex limosus THUILL.
Polygonum lapathifolium L.
Polygonum Hydropiper L.
Polygonum minus HUDS.
Lychnis flos cuculi L.
Silene multiflora (EHRH.) PERS.
Dianthus superbus L. Nagy tö-
 megével a rétek legszebb
 ékessége.
Cerastium caespitosum GILIB.
Castalia alba (L.) WOODV. et
 WOOD.
Nuphar luteum (L.) SIBTH. et SM.
- Caltha cornuta* SCHOTT.
Trollius europaeus L. A lápok
 és erdők szélén.
Ulmaria palustris MNCH.
Tormentilla erecta L.
Comarum palustre L.
Sanguisorba officinalis L.
Filipendula hexapetala GILIB.
Rubus caesius L.
Genista pubescens LÁNG.
Anthyllis polyphylla W. K.
Onobrychis arenaria (KIT.) D.
 C. Réten *Chrysopogon Gryn-*
lus-szal!
Lotus corniculatus L.
Medicago lupulina L.
Trifolium pratense L. var. *pi-*
losum HEUFF.
Trifolium repens L.
Trifolium montanum L.
Lathyrus pratensis L.
Geranium palustre L.
Linum catharticum L.
Euphorbia palustris L.
Euphorbia villosa W. K.
Polygala comosa SCHRK.
Rhamnus Frangula L.
Lythrum Salicaria L.
Epilobium adnatum GRIS.
Epilobium hirsutum L.
Epilobium parviflorum SCHREB.
Angelica montana (D. C.) GAUD.
Peucedanum palustre (L.) MNCH.
Pastinaca silvestris MILL.
Centaurium pulchellum (Sw.)
 DRUCE.
Menyanthes trifoliata L.
Myosotis scorpioides L.
Calystegia sepium (L.) R. BR.
Branella vulgaris L.
Stachys palustris L.
Lycopus exaltatus L. F.
Solanum Dulcamara L.
Scrophularia alata GILIB.
Alectorolophus major (EHRH.)
 RCHB.
Veronica scutellata L.

Veronica geniculata Host. A
V. maritima keskenylevelű
 kopasz alakja.
Pedicularis palustris L.
Asperula Aparine L.
Viburnum Opulus L.
Knautia arcensis (L.) COULT.
Eupatorium cannabinum L.

Erigeron annuus (L. PERS.
Chrysanthemum Leucanthemum L.
Cichorium Intybus L.
Cirsium canum (L.) M. B.
Cirsium rivulare (JACQ.) ALL.
Cirsium brachycephalum JUR.
Ligularia sibirica (L.) CASS.

A lápok subarecticus relictumnövényei között a legérdekesebb. Míg a többi hazai termőhelyén többnyire a magasabb hegyvidék patakjai mentén és lápjáiban fordul elő, addig Bátorligetben rendszerint fű- vagy sás-zsombékokon telepszik meg. E növénynek Közép- és Nyugat-Európában való elterjedése reudkívül érdekes. Hazánkban termőhelyei a Kárpátok vonulatát követik, egy termőhelye pedig (Kolozsvár vidéke) az erdélyi medence szélénél s a Gyalui Havasoknak érintkezési pontjára esik. A újonnan felfedezett bátorligeti termőhely¹ pedig a nagy magyar medence északkeleti részébe esik Csehországi termőhelye a cseh medence északi részében alacsonyabb hegyvidéken a Riesen-Gebirge alatt van. Franciaországi termőhelyei a Saone-Rhone-völgygel párhuzamosan majdnem szabályosan észak-déli irányban futó vonalra esnek, majd egy nagyobb ugrással ismét a Keleti-Pyrenaeusokban tűnik fel.

Az erdők fásnövényszetének elemei:

Quercus Robur L.
Ulmus glabra MILL.
Ulmus scabra MILL.
Acer campestre L.
Tilia cordata MILL.
Tilia tomentosa MNCH.
Pirus Piraster L.

Malus acerba MED.
Populus alba L.
Populus tremula L.
Fraxinus excelsior L.
Rhamnus cathartica L.
Cornus sanguinea L.
Ligustrum vulgare L.

Az erdők aljanövényszetének elemei nagyszámú montanus vonatkozást árulnak el, mint a következő felsorolás is mutatja:

Holcus lanatus L.
Brachypodium silvaticum (HUDS.)
 R. et SCH.
Allium Scorodoprasum L.
Lilium Martagon L.
Iris variegata L.
Epipactis latifolia (L.) ALL.
Silene nutans L.

Silene saponariaefolia SCHOTT.
Viscaria vulgaris RÖHL.
Clematis recta L.
Ranunculus polyanthemus L.
Thalictrum aquilegifolium L.
Geum urbanum L.
Agrimonia Eupatoria L.
Genista elata (MNCH.) WENDER.

¹ Értésülesem szerint ezt a lelőhelyet először Tuzson J. közölte a K. magy. term.-tud. Társulat növényt. szakosztályának októberhavi ülésén.

Trifolium pannonicum L.
Geranium sanguineum L.
Laserpitium pruthenicum L.
Pulmonaria mollissima KERN.
Melittis Melissophyllum L.
Salvia nemorosa L.
Clinopodium vulgare L.
Betonica officinalis L.
Digitalis ambigua MURR.
Verbascum nigrum L.
Veronica Chamaedrys L.
Veronica orchidea CR.
Melampyrum nemorosum L.
Orobanche alba STEPH.
Galium verum SCOP. (Az erdő
szélén és tisztásain).
Galium Mollugo L. var. *angustifolium* LEERS.

Valeriana officinalis L.
Knautia dumetorum HEUFF.
Campanula pinifolia UECHTR.
Campanula persicifolia L.
Campanula glomerata L.
Campanula Cervicaria L.
Campanula Trachelium L.
Solidago Virga aurea L.
Inula hirta L.
Centaurea variegata LAM.
Centaurea stenolepis KERN.
Cirsium pannonicum (L. F.)
GAUD.
Crepis biennis L.
Leontodon hispidus L. (cum
monstruositate ramoso).

Hypericum elegantissimum CR. Hegyvidéki erdeinknek ez a csinos növénye előfordul a bátorligeti tölgyesek árnyában is. G. BECK¹ CRANTZ növényét a *H. montanum typicum* alá synonymon gyanánt idézi. BORBÁS² a budapesti tud. egyet. botan. kert herbariumában őrzött CRANTZ-féle eredeti példány alapján kimutatja ennek a megállapításnak tarthatatlanságát, úgyhogy a BECK által i. h. felállított *H. montanum* β *scaberulum* a *H. elegantissimum* CR. alá synonymon gyanánt vonandó.

A lápokból kiemelkedő homokkal borított dombok ritkás erdőinek tisztásain változatos steppeflóra tenyészik, melynek jellemző tagjait a következőkben adom:

Equisetum ramosissimum DESF.
f. simplex MILDE et *f. procerum* ASCH.
Chrysopogon Gryllus (L.) TRIN.
Calamagrostis Epigeios (L.) ROTH.
Phleum phleoides (L.) SIMK.
Avenastrum pubescens (HUDS.) JESS.
Poa compressa L.
Iris pumila L.
Avenaria serpyllifolia L.
Dianthus Aemeria L.
Dianthus Pontederiae KERN.
Pulsatilla patens L.
Clematis recta L.
Thalictrum minus L.

Sisymbrium Sinapistrum CR.
Sedum boloniense LOIS.
Sedum maximum (L.) HOFFM.
Cytisus nigricans L. (Az erdő
szélén)
Hypericum veronense SCHRK.
Helianthemum obscurum PERS.
Malva silvestris L.
Torilis Anthriscus (L.) GM.
Seseli annuum L.
Peucedanum oreoselinum L.
Pimpinella Saxifraga L.
Echium rubrum L.
Onosma pseudarenaria SCHUR.
(Némely helyen bőven.)

¹ BECK, Flora von Niederösterreich II: 531 (1892).

² BORBÁS, Magyar Botanikai Lapok I: 87 (1902).

A Duna-Tisza közének tipikus *O. arenaria* W. K.-növényétől első szempillantásra is feltűnően különbözik. Termete karesúbb, kisebb-nagyobb mértékű elágazás csak a szár felsőbb részében kezdődik, szőrözete sokkal csekélyebb s nem sárgás, úgy hogy az egész növény inkább szürkészöld színű. BORBÁSI¹ a nyírségi növényt *Onosma tuberculata* KIT.-nek tartotta; a mi növényünk azonban nem egyezik a Nemzeti Múzeum herbariumában levő KITAIBEL-féle origináléval, amely sokkal erőteljesebb indumentummal bír.

Salvia pratensis L.

Veronica spicata L.

Veronica orchidea CR.

Veronica incana L.

A magyar példányokat, melyeket HOST² és kivált KERNER³ óta *Veronica pallens* Host-névvel szoktak illetni, összehasonlító vizsgálataink szerint nem tudjuk az oroszországi és galíciai termőhelyekről származó növényektől megkülönböztetni. Mindazok a «bélyegek,» melyek alapján Host az ő *V. pallens*-ét a *V. incana* L.-től megkülönböztette, nevezetesen 1. a gyengébb, kevésbé fehérszínű szőrözet, 2. a tőlevelek rövid nyele, 3. az ülő szárlevelek, 4. a rövidebb murvalevek, 4. a kívül kopasz partasallangok megvannak az előttünk fekvő orosz és galíciai növényeken is. Ezek között is van sűrűbben fehér szőrözetű (Tauria, Sudak, leg. Callier Nr. 163) és kissé kopaszabb (Herb. Fl. Ross. a Mus. Bot. Acad. Imp. St. Petrop. ed. Fasc. XVIII. Nr. 806 s az összes látott galíciai példányok), azonban partája valamennyinek kopasz. Ez a körülmény azt a gyanút ébreszti fel, hogy midőn Host *V. pallens*-ét a *V. incana*-val hasonlította össze, talán nem is valódi *V. incana* volt a kezében, mert szőröspartájú *V. incana*-t egyet sem láttunk. A *V. incana* levelei hol csipkésesek, hol pedig (a nyulánkabb példányokon) többé-kevésbé épszlűek, murvalevei is csak a legalsóbb virágoknál hosszabbak a csészénél, de ez a jelenség megvan a magyar példányokon is. A levél alakjában, az alsó levelek nyelének hosszában sem tudtunk különbséget találni. A termés szőrözete is hol sűrűbb, hol ritkásabb úgy az orosz, mint a hazai példányokon. Jobban lekopaszodó s levélszínén zöldellőbb példányokat az oroszok a Herb. Fl. Ross. etc. Fasc. XV. Nr. 730 alatt *var. neglecta* Vahl (*sp.*)-néven adtak ki.

Asperula glauca (L.) BESS.

Campanula Cervicaria L.

Scabiosa ochroleuca L.

Erigeron acer L.

Scabiosa caulescens W. K.

Artemisia vulgaris L.

Jasione montana L.

Anthemis tinctoria L.

Campanula pinifolia UECHTR.

Achillea collina BECKER.

¹ A magyar homokpuszták növényvilága meg a homokkötés. Budapest 1886, pag. 85.

² N. TH. HOST, Flora Austriaca I : 6 (1827).

³ A. KERNER, Die Vegetationsverh. d. mittleren und östl. Ungarns und angrenzenden Siebenbürgens. Sep. pag. 361.

Centaurea Scabiosa L.
Centaurea stricta W. K.
Hypochaeris maculata L.

Leontodon hastilis L.
Hieracium Bauhini Bess.

Talán nem túlozunk, ha ezt a vidéket, ahol aránylag kis területen a hegyvidéki erdők, a steppe-növényzet s a subarcticus jellegű lápok számos érdekes és ritka faja egymás közvetlen szomszédságában fordul elő, növénygeographiai szempontból — a deliblái homokpuszta mellett — az Alföld legérdekesebb pontjának jelöljük. Ha a természeti emlékek megvédését célzó s hazánkban már elaludt mozgalom ismét feléledne, alig tudnánk hálásabb feladatot megjelölni, mint Bátorliget egy részének védett területté (nemzeti parkká) való nyilvánítását. A keresztülvezetett csatorna a lápok lassú kiszáradásával az ott tenyésző ritkaságok létfelteteit már úgysis erősen veszélyezteti.

Bericht über eine gemeinschaftlich mit Herrn DR. A. v. DEGEN unternommene Excursion in das im Titel genannte Gebiet (nördlich von Debrecen), welches wegen seiner reichen und abwechslungsreichen Flora,¹ seiner Wiesenmoore mit *Calamagrostis neglecta*-Blüten, *Comarum*, *Menyanthes*, *Ligularia sibirica*, *Trollius europaeus*, *Cirsium rivulare*, *Geranium palustre*, *Asperula Aparine*, *Betula pubescens*, — alle dem ungarischen Tieflande jetzt eigentlich schon ganz fremde Elemente, — ferner vieler anderer, die im ungarischen Texte nachzulesen sind, seiner sich zwischen den Mooren befindlichen pflanzenreichen Stieleichenwälder (hier auch *Viscaria vulgaris* u. *Tiliu tomentosa*) abwechselnd mit üppigen Wiesen (hier viel *Dianthus superbus*, *Alectord. major*, zwischen den zahlreichen Simsen auch *Juncus fuscoater* × *lampocarpus* = *Roeperi* A. u. G.) und seiner Sandhügel, von welchen als seltenere Pflanzen *Pulsatilla patens*, *Onosma pseudo-arenarium* und *Veronica incana* zu erwähnen wären, sicher eine der bemerkenswertesten und in pflanzengeographischer Hinsicht interessantesten Stellen des ungarischen Tieflandes ist. Neu für die Flora von Ungarn ist ausser dem vorerwähnten *Juncus*-Bastard auch *Juncus sphaerocarpus* × *bufonius* = *J. Haussknechtii* RUHMER, der zwischen Nyirbátor und Nyirvasvári gefunden worden ist.

D.

¹ Die ersten Berichte über die interessante Flora dieses Gebietes verdanken wir Herrn J. Tuzsón (vgl. die Zitate im ungar. Texte).

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1914

Band/Volume: [13](#)

Autor(en)/Author(s): Lengyel Geza

Artikel/Article: [Botanikai kirándulás a nyirbátori Bátorligetbe. Ein botanischer Ausflug in das Bátorliget bei Nyirbátor \(Komitat Szabolcs\). 220-231](#)